

Grey Scale #13

DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

JAWNE

~~WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH~~
~~KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ~~

~~POUPNE~~

Egz. Nr 1

Mjr dypl. Stanisław KORZENIOWSKI

NATARCIE PUŁKU W WARUNKACH SZCZEGÓLNYCH

Wykład

48687

WARSZAWA

SIERPIEŃ

1988

34

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

JAWNE

~~WYDZIAŁ~~
~~AKADEMIA~~

~~ROZPISKA~~

Egz. Nr 1

Mjr dypl. Stanisław KORZENIÓWSKI

NATARCIE PUŁKU W WARUNKACH SZCZEGÓLNYCH

Wykład

48687

WARSZAWA

SIERPIEŃ

1980

34

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

PRZEKLASYFIKOWANO

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

Protokół Nr 12657

JAWNE

PRZEKLASYFIKOWANO

Protokół Nr 54305

~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
Egz.nr... 1

ZATWIERDZAM
SZEFA
KATEDRY TAKTYKI OGÓLNEJ
płk dypl. Witold WÓJCIK

NATARCIE PUŁKU W WARUNKACH
SZCZEGÓLNYCH

Wykład

PLAN WYKŁADU

WSTĘP

I. CHARAKTERYSTYKA WARUNKÓW SZCZEGÓLNYCH I ICH WPŁYW
NA NATARCIE PUŁKU:

1. W górach
2. W zimie
3. W lesie
4. W nocy
5. Na wybrzeżu morskim.

II. WPŁYW WARUNKÓW SZCZEGÓLNYCH NA:

1. Ugrupowanie pułku w natarciu
2. Tempo natarcia
3. Szerokość pasa natarcia
4. Głębokość zadań w natarciu

III. ORGANIZACJA NATARCIA PRZEZ PUŁK W GÓRACH.

IV. PROWADZENIE NATARCIA PRZEZ PUŁK W GÓRACH.

ZAKOŃCZENIE.

ZAŁĄCZNIKI:

Nr 1. Wykaz literatury do samodzielnego studiowania.

Nr 2. Wykaz materiałów, które mogą być wykorzystane w czasie wykładu.

WSTĘP

W ~~regulaminach~~, podręcznikach oraz innych publikacjach wojskowych autorzy opisując działania wojsk w warunkach szczególnych często odwołują się do porównań w warunkach normalnych /zwykłych/.

Pojęcie "warunki szczególne" zostało wprowadzone do literatury wojskowej ze względu na potrzebę odróżnienia ich od warunków normalnych, a głównym kryterium podziału jest teren, pora roku i doby.

Powstaje zatem pytanie jakie czynniki określają warunki normalne według kryterium powyżej wskazanego. Odpowiadając na tak postawione pytanie, pod tym pojęciem rozumiemy warunki w których:

- temperatura otoczenia waha się w granicach - 5°C do 30°C;
- grubość pokrywy śnieżnej nie przekracza 15 cm;
- teren jest równinny lub pocięty wzniesieniami, których wysokość względna /rzeczywista/ nie przekracza 50 m, a ich stoki są dogodne do pokonania przez czołgi i BWP;
- zalesienie /bagna, jeziora/ oraz zabudowa typu miejskiego nie przekracza 50% ogólnej powierzchni terenu;
- widoczność jest nie mniejsza jak 4 km.

Wymienione czynniki determinują pojęcie warunków normalnych /zwykłych/ i zachwianie wartości któregokolwiek z nich tworzy pojęcie warunków szczególnych, a więc zgodnie ze słownikiem Poprawnej Polszczyzny /s. 748/ ... warunków odznaczających się czymś osobliwym, niezwykłym.

Ponadto warunki te muszą mieć zasadniczy wpływ na działania bojowe, bo np. nie wystarczy natarcia prowadzić w styczniu aby uznać je za natarcie w warunkach szczególnych. W świetle powyższych argumentów natarcie pułku w warunkach szczególnych obejmuje:

- natarcie w górach;
- natarcie w rejonie zabudowanym /zurbanizowanym/;
- natarcie w lesie;
- natarcie na wybrzeżu morskim;
- natarcie w zimie;
- natarcie w nocy /warunkach ograniczonej widoczności/.

Charakterystyczną wspólną cechą wymienionych wyżej rodzajów natarcia jest fakt, że wojska muszą realizować wiele dodatkowych przedsięwzięć mających na celu pokonanie trudności wynikających z zaistniałych warunków szczególnych oraz dostosować do nich sposoby działania.

W związku z tym, że natarcie w rejonie zabudowanym /zurbanizowanym/ będzie treścią szczegółowych rozważań /osobnego wykładu/ w czasie I i II roku studiów, zostało pominięte w niniejszym wykładzie.

I. CHARAKTERYSTYKA WARUNKÓW SZCZEGÓLNYCH I ICH WPŁYW NA NATARCIE PUŁKU.

1. W górach

Teren górzysty wywiera duży wpływ na sposób działania wszystkich rodzajów wojsk. Od ukształtowania wzniesień /grzbie-tów/, dolin i wąwozów zależy możliwość pokonania gór. Góry różnią się od siebie pod względem wysokości, ukształtowania, spadku stoków, klimatu, szaty roślinnej, sieci dróg, gęstości zaludnie-nia itp. Jednakże wszystkie masywy górskie odznaczają się pewnymi cechami wspólnymi, które wywierają znaczny wpływ na działania wojsk. Do tych ogólnych cech terenu górskiego, zalicza się: głębokie pofałdowanie, duże zalesienie szczególnie w niższych partiach, brak dostatecznie rozwiniętej drożni, małą ilość odcinków i kierunków dogodnych do działania wojsk, dużą ilość pól martwych i skrytych podejść, trudność orientacji w terenie, nagłe zmiany warunków klimatycznych, szybki prąd rzek oraz nagłe i częste zmiany poziomu ich wód wraz z nierównym i kamienistym dnem oraz wysokimi i stromymi brzegami, ekranizujące działanie skał na pracę stacji radiowych, radiolokacyjnych oraz na środki rozpoznania dźwiękowego, przewaga gruntów kamienistych utrudnia-jących prace inżynieryjne, możliwość lawin górskich i skalnych obsunięć, swoisty charakter klimatu z nagłymi zmianami pogody w ciągu doby i inne. Strome zbocza, wąwozy, urwiska i osypiska skalne oraz zalesione stoki gór utrudniają, a niekiedy eliminują całkowicie ruch wozów bojowych. Większość obszarów górzystych ma słabo rozwiniętą sieć dróg i złą nawierzchnię. Drogi biegną wzdłuż dolin, przełęczy, wąwozów i często przecinają górskie rzeki.

Drogi prowadzące przez przełęcze mają strome wzniesienia i gwałtowne spady oraz zakręty, a w okresie zimy pokryte są grubą

warstwą śniegu lub lodu. Ruch po drogach jest bardzo uciążliwy, a często niebezpieczny i wymaga dodatkowego zabezpieczenia ruchu i przygotowania sprzętu. Według poglądów towarzyszy radzieckich z Akademii im. R. Malinowskiego średnia prędkość marszu po drogach górskich w zimie jest 2,5 - 3 razy mniejsza, a ruch drogami na przełaj jest bardzo ograniczony lub prawie niemożliwy /Wojennaja Mysl nr 10 z 1981 r., s. 31/, co zostało również potwierdzone w trakcie prowadzonych ćwiczeń przez 2DZ i 10DPanc w Sudetach i na terenie Czechosłowacji.

Pasma górskie rozdzielają nacierające wojska, co w poważnym stopniu utrudnia współdziałanie, dowodzenie i utrzymanie łączności.

Liczne pola martwe i masywy leśne utrudniają skuteczne prowadzenie ognia, zwłaszcza z broni płaskotorowej, ale ułatwiają maskowanie i skryte przeprowadzenie manewru wojsk nieprzyjaciela oraz wojsk własnych. Umożliwiają ponadto dokonywanie obejść broniących się wojsk, ale jednocześnie ułatwiają nieprzyjacielowi wykonywanie gwałtownych i niespodziewanych kontrataków na skrzydła i tyły wojsk nacierających. Duże masywy leśne utrudniają użycie sprzętu bojowego przez nacierające wojska natomiast ułatwiają nieprzyjacielowi organizację i prowadzenie obrony. Gleba w terenie górzystym przeważnie kamienista lub gliniasta, ogranicza użycie maszyn inżynieryjnych i w znacznym stopniu utrudnia budowę umocnień ziemnych.

Właściwości terenu górzystego ograniczają również użycie broni masowego rażenia, gdyż niewłaściwie jej użycie może przynieść skutki odwrotne od zamierzonych.

Do działań w górach najbardziej przystosowane są wojska zmechanizowane, które mogą prowadzić natarcie w każdej porze roku, doby i w różnych warunkach atmosferycznych. Czołowe

przełamywanie obrony nieprzyjaciela w górach jest niemożliwe bez stosowania manewru. Zdobycie dominujących wzgórz, przełęczy, przejść górskich i innych ważnych obiektów zapewni dogodne warunki do rozwinięcia natarcia.

Na trudnodostępnych kierunkach pułk naciera z zasady z położenia w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem, a w terenie umożliwiającym działanie czołgów, bojowych wozów piechoty /transporterów opancerzonych/ - po podejściu z głębi. Możliwe jest również stosowanie obu tych sposobów.

W terenie trudnodostępnym piechota może działać tylko w szykach pieszych często bez czołgów i dział towarzyszących, w znacznym oddaleniu od swych BWP /transporterów/.

Do prowadzenia działań w trudnodostępnych rejonach i w terenie wysokogórskim używa się oddziałów /pododdziałów/ piechoty górskiej.

Czołgi podczas działań w górach napotykają na szereg trudności. Jest bardzo mało kierunków, gdzie mogą one działać na ogólnych zasadach. Dlatego też podczas natarcia w górach czołgi wykorzystuje się wzdłuż dróg, których ilość i gęstość jest niewielka oraz wzdłuż dolin i wąwozów, na kierunku głównego uderzenia. Bardzo często, na drogach górskich czołgi mogą poruszać się tylko na pierwszym i drugim biegu i z trudem pokonują ostre zakręty. W związku z tym szybko wzrasta zużycie materiałów pędnych i smarów. Masowe użycie czołgów możliwe jest w szerokich dolinach, na płaskowyżach i w górach o łagodnej rzeźbie terenu, gdzie pochyłość zboczy nie przekracza 30. Wobec niesprzyjających warunków do samodzielnego prowadzenia natarcia przez czołgi przydziela się je pododdziałom piechoty do plutonu włącznie. Zawsze jednak powinno się dążyć do posiadania silnego odwodu pancernego, który w dogodnym terenie może

być wykorzystany całością lub częściami, po wyjściu pierwszego rzutu na teren dostępny do ich działań.

Tak też problem wykorzystania czołgów rozwiązywano na polach drugiej wojny światowej, co obszernie opisuje A.Greczko w książce "Przez Karpaty".

Stanowiska ogniowe artylerii wybiera się z uwzględnieniem stromości torów lotu pocisków i wykonywanych zadań najczęściej wzdłuż dróg i dolin urzutowane w głąb. W górach występują trudności w organizacji i prowadzeniu rozpoznania artyleryjskiego. W celu zmniejszenia oddziaływania niekorzystnych czynników, należy organizować bardziej rozległy system PO. Artyleryjskie przygotowanie ataku, rozpoczynane będzie często niejednocześnie na różnych kierunkach, ma ono za zadanie skuteczne obezwładnienie siły żywej i środków ogniowych rozmieszczonych na stokach wzgórz, w czołowych punktach oporu, szczególnie zaś te, które mogą aktywnie oddziaływać na skrzydła pododdziałów prowadzących natarcie wzdłuż dróg i dolin.

Przy wielowarstwowej strukturze obrony w ogniowym przygotowaniu i wsparciu ataku, nieprzyjaciela obezwładnia się jednocześnie na wszystkich wysokościach, w tym najskuteczniej w punktach oporu przylegających do dróg, kierunków natarcia i przełęczy oraz na przełęczach i dominujących wzgórzach. Przy tym podstawowym środkiem rażenia broniącego się na najniższej warstwie jest ogień ^{na}wprost z dział, czołgów i środków przeciwpancernych. Na drugiej warstwie zadanie to wykonuje się ogniem artylerii i moździerzy, a na kolejnych warstwach uderzeniami lotnictwa, a zwłaszcza lotnictwa wojsk lądowych. Z kolei porażenie nieprzyjaciela na przeciwstokach wykonuje się ogniem moździerzy i artylerii haubicznej, uderzeniami lotnictwa oraz ogniem

skrzydłowym pododdziałów działających na dominujących wzgórzach.

Przy podziale artylerii należy uwzględnić potrzebę usamodzielnienia pododdziałów. W tym celu większą część artylerii i moździerzy należy wyznaczyć do wzmocnienia batalionów pierwszego rzutu do bezpośredniego wsparcia ich walki. Odwody przeciwpancerne mogą działać w zmniejszonym składzie wykorzystuje się je także do wsparcia nacierających wojsk.

Obronę przeciwlotniczą organizuje się na kierunkach działań wojsk, skupiając wysiłek osłony na kierunkach głównych szczególnie przy pokonywaniu przełęczy, węzłów dróg, rzek itp., a więc przedmiotów terenowych kanalizujących ruch wojsk. SO wybiera się na wzniesieniach umożliwiających prowadzenie ognia na prawdopodobnych kierunkach nalotów nieprzyjaciela, zwracając szczególną uwagę na zwalczanie lotnictwa szturmowego i śmigłowców nieprzyjaciela.

Pododdziały inżynieryjne w natarciu w górach będą wykonywały szczególne zadania, do których zaliczyć należy:

- usuwanie zawał, usypisk skalnych i lawin;
  - wykonanie na jednokierunkowych drogach mijanek - po jednej na każdym kilometrze drogi;
  - budowa specjalnych, górskich mostów;
  - przygotowanie zawał i zwałów skalnych na drogach wyprowadzających odwody nieprzyjaciela do kontrataku;
  - przygotowanie szczelin, pieczar itp. dla rozmieszczenia SD, środków ogniowych i urządzeń tyłowych;
  - użycie materiałów wybuchowych do prac w gruntach skalistych
- Ponadto dla zapewnienia szybkiego marszu wojsk przez rejony zniszczeń na każdym kierunku natarcia z pododdziału inżynieryjnego lub na jego bazie tworzy się grupę torującą.

Głównym zadaniem pododdziałów chemicznych będzie prowadzenie rozpoznania skażeń przez patrole rozpoznania skażeń bezpośrednio w ugrupowaniu bojowym pododdziałów oraz patrole ogólnowojskowe /drużyny schemizowane/. Szczególne znaczenia nabiera powietrzne rozpoznanie skażeń przy wykorzystaniu śmigłowców. Likwidacja skażeń w terenie górzystym będzie bardzo skomplikowana, szczególnie uciążliwe mogą być przedsięwzięcia ratunkowo-ewakuacyjne, gdyż do rejonu porażenia niekiedy może prowadzić tylko jedna droga lub rejon może być czasowo wogóle niedostępny. W wielu wypadkach likwidacja skażeń będzie się ograniczała tylko do częściowych zabiegów sanitarnych i specjalnych.

2. W zimie

Pokrywa śnieżna, niska temperatura i jej częste wahania powodujące gołoledzi, krótki dzień i długa noc, często opady śnieżne powodujące warunki ograniczonej widoczności w konsekwencji niekorzystnie wpływają na prowadzenie natarcia. Utrudnione są warunki ruchu oraz ograniczona jest sprawność ludzi i możliwości techniczno-eksploatacyjne sprzętu.

Głęboki śnieg utrudnia poruszanie się w terenie i zmusza nacierające pododdziały do działania wzdłuż dróg. Piechota bez nart posuwa się w terenie po śniegu o grubości do 30 cm w tempie 2 - 2,5 km/h, a prędkość pojazdów kołowych ulega znacznemu zmniejszeniu już przy pokrywie śnieżnej o grubości 15 - 20 cm. Natomiast czołgi mogą poruszać się z prędkością zbliżoną do normalnej, gdy pokrywa śniegu nie przekracza 50 cm, a powyżej tej wartości gwałtownie obniża się. Maksymalna grubość pokrywy śnieżnej, po której możliwe jest poruszanie się czołgów wynosi około 80 cm.

Odwilże i roztopy z kolei powodują oblodzenie dróg i grząs-

kość gruntu, w wyniku czego zmniejsza się zdolność pojazdów do pokonywania terenu. Niska temperatura i gwałtowne jej wahania, szczególnie w nocy ujemnie wpływa na ludzi obniżając ich wytrzymałość i wydajność, powodując odmrożenia i przeziębienia.

Częste zawieje śnieżne i mgły utrudniają orientowanie się w terenie i prowadzenie obserwacji, zmniejszając tym samym możliwość wykrycia i ~~niszczenia~~ niszczenia celów nieprzyjaciela. Z kolei dni słoneczne i śnieg demaskują ruch wojsk, co zmusza do stosowania specjalnych kombinezonów dla ludzi oraz malowanie sprzętu na kolor biały. Dodatnim wpływem zimy jest możliwość przekraczania przeszkód wodnych i bagien przy określonej grubości lodu.

Czasochłonność wykonywania SO i PO dla artylerii wzrasta 3-4 krotnie. Zachodzi konieczność szerszego stosowania maszyn inżynieryjnych i materiałów wybuchowych. W wypadku zalegania głębokiej, zleżalej pokrywy śnieżnej, ukrycia dla ludzi oraz okopy dla dział niejednokrotnie buduje się całkowicie ze śniegu i lodu, a tylko częściowo wkopuje się w glebę.

Rozpoznanie skażeń będzie utrudnione ze względu na małą wykrywalność środków torujących. W czasie roztopów może wielokrotnie zwiększyć się powierzchnia skażeń poprzez przenikanie skażonych warstw w wodzie. Możliwości wojsk chemicznych w zakresie likwidacji skażeń zmniejszają się o 30 - 40%.

3. W lesie

Teren lesisty jest to obszar, którego pokrycie w większości stanowią lasy oraz położone wśród nich jeziora i bagna. Typowym przykładem takiego terenu jest Pojezierze Mazurskie, Pomorskie a także MeKlemburskie.

Charakterystyczne cechy terenu lesistego /lesisto-jeziornego/ wpływające ujemnie na prowadzenie natarcia to:

- mała ilość dróg ograniczająca ruch wojsk i możliwości dokonywania manewru;
- teren zakryty z dużymi zabagnionymi odcinkami lub jeziorami;
- możliwość długotrwałych zastoju środków trujących, powstawanie pożarów i zawał.

W terenie lesistym wojska zmuszone będą prowadzić natarcie wzdłuż dróg, przesiek w połączeniu z oskrzydleniem i obejściem oraz szerokim użyciem grup desantowo-szturmowych.

Drogi występujące w terenie lesistym /lesisto-jeziornym/ w przeważającej mierze wyprowadzają na przesmyki między jeziorami. Powoduje to kanalizowanie ruchu wojsk nacierającego. Przyległy teren do dróg jest zazwyczaj zalesiony, często pocięty lub zabagniony co utrudnia obejście zniszczonych odcinków dróg, punktów oporu i zapór. Wszystko to zmniejsza możliwości manewrowe nacierających wojsk.

Ponadto las z przyległym terenem komplikuje topogeodezyjne dowożenie stanowisk ogniowych pododdziałów artylerii, utrudnia orientację, obserwację i korygowanie ognia. Ma także istotny wpływ na rażące działanie broni jądrowej oraz utrudnia wykorzystanie skutków jej użycia. Pozwala broniącemu się szeroko stosować różne zapory, niszczenia i umożliwia wykorzystywanie pożarów. Jednocześnie las sprzyja skrytemu podejściu i rozwinięciu wojsk do natarcia.

Pułk najczęściej nie będzie mógł nacierać w całym pasie, lecz na wąskich bardzo często izolowanych od siebie kierunkach. Trudnodostępne odcinki terenu będą rozdzielać siły nacierającego pułku co utrudni dowodzenie i współdziałanie. Warunki terenu

lesistego /lesisto-jeziornego/ utrudniają przegrupowanie sił i środków dla przeniesienia wysiłku na inny kierunek w trakcie trwania natarcia.

Dla wyeliminowania elementów utrudniających ruch, istnieje konieczność dokonywania manewru na skrzydła i tyły nieprzyjaciela dążąc do uzyskania zaskoczenia. Sprzyjają temu dobre warunki maskowania oraz występowanie dużych luk w obronie nieprzyjaciela. Drobne grupy nieprzyjaciela mogą stosunkowo swobodnie przenikać na tyły ugrupowania bojowego pułku, niszczyć obiekty drogowe, atakować składy, kolumny tyłowe, podpalać lasy itp. Dlatego też w tym terenie wzrasta rola ubezpieczenia i maskowania.

W pułku oprócz drugiego rzutu, z reguły, wydziela się odwód ogólnowojskowy, z zadaniem przeciwdziałania oskrzydleniom i obejściom nieprzyjaciela, ochrony dróg dowozu i ewakuacji oraz ważnych obiektów, a także do walki z desantami powietrznymi.

Na każdy kierunek natarcia wyznacza się oddział /grupę/ torującą.

Pułk w lesie będzie nacierał najczęściej pieszo, gdyż BWP /transportery opancerzone/, samochody i ciągniki zwykle mogą się poruszać tylko po drogach i przesiekach. W tej sytuacji rola piechoty i jej ognia w walce w lesie zwiększa się w związku z trudnością użycia większych sił czołgów i artylerii.

Działanie na kierunkach, często w oderwaniu od sił głównych powoduje konieczność usamodzielnienia pododdziałów i wzmocnienie ich artylerią towarzyszącą, saperami, a jeżeli warunki pozwalają to i czołgami.

Czołgi mogą działać przeważnie wzdłuż dróg i przesiek. Masowe ich użycie w lesie jest utrudnione. Dlatego pułk czołgów dywizji zmechanizowanej zwykle wydziela się do drugiego rzutu i do walki wprowadza się na otwartych odcinkach i w rzadkim

lesie. Czołgi pułków zmechanizowanych przydziela się pododdziałom piechoty jako czołgi bezpośredniego wsparcia szczególnie podczas natarcia w zagospodarowanym i rzadkim lesie, a nacierają one z reguły w ugrupowaniu kompanii z plutonów piechoty.

Znaczne trudności występują w rozmieszczeniu artylerii na stanowiskach ogniowych. Dogodne miejsca na SO to duże pola-ny, przesieki oraz wyręby leśne. Z uwagi na utrudnione scentralizowane dowodzenie i potrzebę usamodzielnienia pododdziałów - większość artylerii przydziela się do batalionów a niekiedy kompanii. Ze względu na małą skuteczność ognia zwiększa się zużycie amunicji. Ograniczone jest a niekiedy niemożliwe użycie PPK.

Oddziały /pododdziały/ zmechanizowane i pancerne na ogół muszą być samodzielne w zakresie OPL. W tym celu wykorzystują one własne środki OPL w rejonach kanalizujących ruch wojsk oraz do osłony sił głównych działających w składzie kolumn nacierających wzdłuż dróg i przesiek.

Podobnie jak w natarciu w górach w terenie lesistym oddziały i pododdziały działające na poszczególnych kierunkach należy usamodzielniać w wykonywaniu zadań inżynieryjnych, a pododdziały chemiczne działają podobnie jak w terenie górzystym.

4. W nocy

Natarcie w nocy charakteryzuje się podstawowymi właściwościami wynikającymi z istoty nocy, jako pory doby, do których można zaliczyć:

- ograniczoną widoczność a z nią bezpośrednio związane utrudnione możliwości rozpoznania, obserwacji, prowadzenia ognia i manewru;

- ograniczoną zdolność bojową wojsk, spowodowaną głównie

niemożliwością pełnego wykorzystania możliwości taktyczno-bojowych sprzętu;

- wyczerpanie fizyczne i psychiczne żołnierzy;
- ograniczone możliwości dowodzenia.

Biorąc pod uwagę wymienione czynniki nocy i ich ujemny wpływ na organizację i prowadzenie natarcia, należy działania w tych warunkach traktować w sposób szczególny.

Zasadnicze trudności w prowadzeniu natarcia w nocy wynikają z ograniczonej widoczności, która utrudnia obserwację i orientację tak w odniesieniu do terenu jak i działań nieprzyjaciela. Ograniczenie widoczności zwiększa trudności w odnajdywaniu celów i prowadzenia ognia ze wszystkich rodzajów broni, utrudnia pokonywanie różnego rodzaju przeszkód terenowych, stwarza warunki wykonywania niespodziewanych uderzeń każdej z walczących stron, a tym samym uzyskania zaskoczenia i rozbicia większych sił - mniejszymi.

Nieobojętny jest również czas trwania ciemności, a także biologiczny rytm organizmu ludzkiego. Brak snu połączony z fizycznym i psychologicznym wyczerpaniem może objawiać się obniżeniem krytycyzmu w ocenie sytuacji bojowej.

W nocy zwiększa się możliwość wykonywania przez nacierające pododdziały skrytego manewru na tyły i skrzydła nieprzyjaciela, natomiast tempo natarcia będzie mniejsze niż w dzień.

Natarcie w nocy może się rozpocząć przełamaniem obrony nieprzyjaciela lub stanowić kontynuację dziennych działań bojowych. Pułk może przełamywać obronę w nocy po podejściu z głębi lub z położenia w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem. Jeżeli natarcie w nocy jest kontynuacją dziennych działań bojowych, to wówczas przechodzi się do niego bez żadnej przerwy.

Kierunki natarcia wybiera się w terenie, który ma najmniej

przeszkód naturalnych i zapewnia dobrą orientację. Powinny one prowadzić do wyznaczonych obiektów najkrótszą drogą i wykluczać konieczność wykonywania skomplikowanego manewru.

Do pierwszego rzutu pułku wydziela się taką ilość sił i środków, ^{które} zapewnia wykonanie postawionego mu zadania w ciągu nocy bez wprowadzania do walki drugiego rzutu /odwołu/. Batalionom pierwszego rzutu podporządkowuje się większość artylerii i innych środków wzmocnienia.

Pododdziały piechoty zwykle atakują nieprzyjaciela pieszo, ściśle współdziałając z czołgami i BWP. Batalionom czołgów nacierającym w pierwszym rzucie z zasady przydziela się pododdziały piechoty.

Artyleria w ogniowym przygotowaniu ataku, oprócz zadań ogólnych, obezwładnia środki rozpoznania radioelektronicznego, oświetlające i przyrządy noktowizyjne nieprzyjaciela, oślepia jego punkty obserwacyjne i środki ogniowe oraz oświetla teren i obiekty /cele/.

Czołgi i działa wydzielone do strzelania na wprost, wykorzystując przyrządy noktowizyjne, obezwładniają i niszczą środki ogniowe nieprzyjaciela w punktach oporu na przednim skraju i w najbliższej głębokości obrony nieprzyjaciela. Niekiedy, dla osiągnięcia zaskoczenia, natarcie może rozpoczynać się bez ogniowego przygotowania ataku.

Do szczególnych właściwości zabezpieczenia inżynierskiego natarcia w nocy należy:

- wykonanie i oznaczanie przejść w zaporach inżynierskich;
- torowanie, przygotowanie, oznaczenie i utrzymanie dróg;
- urządzenie i utrzymanie przepraw oraz wyraźne oznaczenie zjazdów z brzegu do wody, miejsc odbicia i lądowania środków pływających, granic brodów, krawędzi jezdni na mostach.

Na drogach i kierunkach działania zwiększa się liczbę posterunków regulacji ruchu, przewodników, ustawia się znaki informacyjne oraz ustala dodatkowe sygnały i znaki rozpoznawcze.

W organizacji obrony przed bronią masowego rażenia główną uwagę zwraca się na obronę przed promieniowaniem cieplnym wybuchów jądrowych i likwidację skutków użycia tej broni.

Przyrządy optyczne i noktowizyjne oraz szyby kabin odpowiednio przygotowuje się w celu osłabienia oddziaływania impulsu cieplnego, żołnierzy wyposaża się w specjalne okulary ochronne.

5. Na wybrzeżu morskim

Właściwości natarcia pułku na wybrzeżu morskim określają warunki fizyczno-geograficzne, charakter obrony nieprzyjaciela, liczbę i rodzaj użytej broni jądrowej, skład sił marynarki wojennej biorących udział w walce oraz sytuacja na morzu. Ogólnie można stwierdzić, że kierunki nadmorskie charakteryzują się dużą ilością rzek wpadających do morza, które w swoich ujściach są najszersze, dużymi obszarami bagien, wyspami położonymi w różnych odległościach od brzegu i cieśninami.

Warunki natarcia na wybrzeżu morskim w każdym wypadku zależą od charakteru obrony nieprzyjaciela. Obrona nieprzyjaciela na kierunku nadmorskim jest zwykle tak urządzona, żeby umożliwiała odparcie natarcia zarówno wzdłuż wybrzeża, jak i od strony morza. Główny wysiłek obrony będzie skupiony na utrzymaniu najdostępniejszych kierunków, baz morskich, portów i dogodnych odcinków wybrzeża do wysadzenia desantów morskich. Odwody nieprzyjaciela będą rozmieszczone w kilku rejonach, aby mogły być użyte do walki zarówno z wojskami nacierającymi od czoła, jak i do walki z desantami morskimi i powietrznymi.

Duży wpływ na warunki natarcia wojsk wzdłuż wybrzeża wywierać będzie skład sił naszej marynarki wojennej, wydzielonej do wsparcia natarcia oraz ogólna sytuacja na morzu.

W sprzyjających warunkach na morzu marynarka wojenna może uniemożliwić uderzenie marynarki wojennej nieprzyjaciela na skrzydło nacierających wojsk, wydzielić większość sił do ich wsparcia, zabezpieczyć wysadzenie desantu morskiego i tym samym przyspieszyć rozbitcie nadmorskiego zgrupowania nieprzyjaciela.

Właściwości natarcia na wybrzeżu morskim polegają na tym, że uczestniczące w nim siły i środki nie tylko niszczą wojska lądowe, ale muszą również odierać uderzenia marynarki wojennej i desantów morskich nieprzyjaciela.

Wymaga to wspólnego prowadzenia natarcia siłami ogólnowojskowych oddziałów ze wiazkami taktycznymi /okrętami/ marynarki wojennej i dokładnej organizacji współdziałania między nimi. Charakterystyczne dla natarcia na wybrzeżu morskim jest to, że wojska lądowe mogą być wspierane przez okręty marynarki wojennej, łączone w zespoły wsparcia ogniowego /ZWO/ jak również pododdziały artylerii nadbrzeżnej.

Natarcie pułku na wybrzeżu morskim wspólnie z zespołami okrętów /okrętami/ marynarki wojennej ma miejsce w następujących sytuacjach:

- podczas lądowania /wysadzania/ w charakterze desantu morskiego;
- działania wzdłuż wybrzeża /brzegu szerokiej rzeki/ lub w celu wyjścia na brzeg morza /rzeki/;
- w wypadku forsowania bardzo szerokiej przeszkody wodnej.

Wysadzenie desantu morskiego jest to natarcie wojsk z morza na terytorium zajęte przez nieprzyjaciela.

W związku z tym, że natarcie wzdłuż wybrzeża morskiego zawiera w sobie wszystkie dotychczas opisane warunki szczególne - działanie pozostałych rodzajów wojsk nie będzie przedstawione, bo byłoby powtórzeniem wcześniej przedstawionych zasad ich działania oraz wykorzystania podczas natarcia pułku.

II. WPŁYW WARUNKÓW SZCZEGÓLNYCH NA:

1. Ugrupowanie pułku w natarciu.

Natarcie w warunkach szczególnych uzależnione jest od wielu czynników jednak najważniejsze z nich to właściwości terenu i pora roku. Charakteryzuje się wyraźnym zgrupowaniem sił i środków na oddzielnych kierunkach i głębokim urzutowaniem. W górach, w lesie i w zimie trudno jest wykonać manewr bez konieczności obejścia. Siły wyznaczone do działania na skrzydłach i tyłach nieprzyjaciela - w odróżnieniu od sił stosujących atak czołowy - będą działały w terenie trudnodostępnym. Ze względu na wagę problemu już zawczasu w ugrupowaniu tworzy się oddziały obejścia. Nazwa ta wiąże się ściśle z charakterem ich działań. Wykorzystując luki w ugrupowaniu nieprzyjaciela powinny one w sposób skryty przesuwac się wzdłuż stoków, szczytami i nieobserwowanymi odcinkami terenu, wyjść w nakazane rejony lub zaatakować punkt oporu nieprzyjaciela od tyłu lub ze skrzydła umożliwiając tym samym atak wojsk nacierających od czoła.

Bardzo często likwidacja punktów oporu nieprzyjaciela na dominujących wzgórzach przez oddział /oddziały/ obejścia umożliwi prowadzenie natarcia przez siły główne na płaskowyżu, kotlinie itp.

Oddziały obejścia mogą być tworzone na szczeblu pułku i batalionu. Organizuje się je w sile wzmocnionej kompanii lub batalionu piechoty, zawczasu lub też mogą być doraźnie wydzielone ze składu poszczególnych batalionów podczas natarcia w miarę potrzeb.

Pułk z zasady naciera na jednym kierunku, jeżeli jednak pułk prowadzi natarcie na kilku kierunkach znacznie od siebie oddalonych, wówczas zamiast drugiego rzutu tworzy się odwody

ogólnowojskowe oddzielnie dla każdego kierunku. Oprócz typowych zadań dla tego elementu ugrupowania bojowego należy widzieć je jako siły do przeciwdziałania oskrzydleniom i obejściom nieprzyjaciela, a także do walki z desantami powietrznymi.

W czasie natarcia wzdłuż wybrzeża morskiego, w skład ugrupowania pułku oprócz typowych elementów mogą wchodzić ponadto: odwód przeciwdesantowy i desant morski.

W terenie lesistym /lesisto-jeziornym/ ze względu na trudny manewr początkowo zorganizowane ugrupowanie odgrywa decydujące znaczenie w powodzeniu natarcia, a przede wszystkim, gdy poszczególne kierunki odizolowane od siebie trudnodostępnyymi odcinkami terenu. Ze względu jednak na specyficzne cechy terenu lesisto-jeziornego tworzone mogą być 2-3 oddziały zabezpieczenia ruchu - po jednym na każdym kierunku.

Na każdy kierunek natarcia w zależności od potrzeb i możliwości wyznacza się grupę torującą.

2. Tempo natarcia.

Na tempo natarcia wpływa cały szereg czynników, do których zaliczamy:

- nieprzyjaciela: siła oporu, charakter przeciwdziałania i oddziaływania ogniowego;
- warunki terenowe i atmosferyczne, pora roku;
- możliwości ogniowego obezwładnienia nieprzyjaciela;
- możliwości wsparcia ogniowego artylerii i lotnictwa;
- ciągłość zaopatrywania;
- skuteczność osłony przeciwlotniczej;
- inżynieryjne zabezpieczenie ruchu;
- ciągłość dowodzenia i zabezpieczenia działań;
- fizyczną wydolność załóg wozów bojowych i pojazdów me-

chanicznych;

- obsługa techniczna sprzętu bojowego.

Znaczenie i rola poszczególnych czynników wywierających wpływ na tempo natarcia w różnych jego fazach będzie różna. Większość z tych czynników zawsze będzie wpływała ujemnie, to znaczy będzie obniżała tempo natarcia. W wielu sytuacjach istnieje możliwość obniżenia ich ujemnego wpływu lub zwiększenia wartości tych czynników, które zwiększają tempo natarcia.

Z doświadczeń okresu II wojny światowej wynika, że poważny wpływ na obniżenie tempa natarcia wywierają przeszkody wodne, nawet gdy nie były mocno bronione. Oprócz przeszkód wodnych należy także uwzględnić drożnię, tereny podmokłe, zabagnione, śnieg, lasy i góry, a więc czynniki które wywierają bardzo istotny wpływ na tempo natarcia.

Stąd też przyjmuje się, że tempo natarcia w warunkach szczególnych będzie wynosić 1 - 2/3/ km/h, a niekiedy nawet i mniejsze. Np. podczas opisywanych przez A.Greczkę działań w Karpatach średnie tempo natarcia w tych górach wynosiło 2,5 km na dobę walki.

3. Szerokość pasa natarcia.

W warunkach szczególnych, ograniczone pojemności dogodnych do natarcia kierunków powodują, że pułk naciera z zasady na jednym kierunku nie mniej jednak pułk może otrzymać więcej kierunków natarcia w znacznym oddaleniu od siebie, przedzielony grzbietami górskimi, jeziorami lub zwartym masywem leśnym.

W górach kierunki natarcia dla pułku i pododdziałów wyznacza się wzdłuż dróg i dolin. Przylegające do dostępnego kierunku natarcia grzbiety i stoki włącza się do pasa natarcia.

Stąd też pas natarcia pułku w górach może mieć różną szerokość, ale przeważnie będzie szerszy niż w warunkach normalnych i wynosi więcej niż 5 km.

Niekiedy pułk może otrzymać tylko kierunek natarcia, głównie w górach wysokich i zalesionych. Jednak jeśli pułk naciera w szerokiej dolinie i w bezpośredniej styczności z sąsiadami, to szerokość pasa natarcia będzie z reguły taka sama jak w terenie równinnym.

Trudne warunki walki w terenie lesistym /lesisto-jeziornym/ a zwłaszcza ograniczone możliwości manewru i niskie tempo powodują, że prowadzone tam natarcie będzie najczęściej działaniem pomocniczym w stosunku do natarcia prowadzonego na otwartej przestrzeni, co nie pozostaje bez wpływu na szerokość pasa natarcia, który też będzie znacznie szerszy niż w warunkach "normalnych".

W toku natarcia wzdłuż wybrzeża morskiego szerokość pasa natarcia winna gwarantować rozśrodkowanie i swobodę manewru pododdziałom w czasie natarcia, możliwość wyboru dogodnego kierunku do natarcia oraz odpowiednią ilość dróg dofrontowych i rozkadowych.

Reasumując, należy stwierdzić, że szerokość pasa natarcia w warunkach szczególnych może być różna. Przeważnie szerokość pasa natarcia będzie większa niż w warunkach normalnych.

4. Głębokość zadań w natarciu.

Głębokość zadań w natarciu w warunkach szczególnych mogą być różne i zależą przede wszystkim od właściwości terenu i charakteru obrony nieprzyjaciela oraz warunków klimatycznych. Im bardziej teren górzysty, zabagniony i zalesiony oraz im grubsza pokrywa śnieżna, tym wolniejsze będzie tempo natarcia

i mniejsza głębokość zadań.

Przykładowa treść zadań pułku w natarciu w warunkach szczególnych - w górach może być następująca:

zadanie bliższe pułku - rozbicie pododdziałów nieprzyjaciela broniących się na podejściach do przełęczy /ważnego obiektu/ i opanowanie jego pozycji;

zadanie następne pułku - rozbicie nieprzyjaciela broniącego przełęczy i jej opanowanie. Jeżeli jednak przełęcz broniona byłaby ograniczonymi siłami, wówczas opanowanie jej może stanowić treść zadania bliższego.

Niekiedy głębokość zadań pułku nacierającego na samodzielnym kierunku może pokrywać się z zadaniami dywizji; w tym wypadku pułk może otrzymać również zadanie dalsze.

Głębokość zadań oddziałów obejścia określa się odległością rubieży i obiektów taktycznych, których uchwycenie jest celem działania tych oddziałów.

Uogólniając można stwierdzić, że w natarciu w warunkach szczególnych zmniejsza się tempo natarcia i głębokość zadań, a treść zadań określają nie tylko pododdziały nieprzyjaciela, które pułk będzie musiał rozbić, ale także przedmioty terenowe.

III. ORGANIZACJA NATARCIA PRZEZ PUŁK W GÓRACH.

Praca dowódcy i sztabu pułku nad wypracowaniem decyzji przebiega zgodnie z przyjętymi zasadami, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki terenu górzystego. W wyniku analizy zadania i oceny sytuacji, dowódca - obok innych zagadnień określa, na ilu kierunkach należy nacierać głównymi siłami i gdzie zajdzie potrzeba użyć oddziałów obejścia. Ponadto dowódca pułku powinien ocenić możliwości nieprzyjaciela dotyczące utrzymania dominujących wzgórz, panujących nad kierunkiem natarcia.

Przy ocenie sił własnych należy uwzględnić: stan pododdziałów oraz stopień ich przygotowania i wyposażenia do działań w górach, pododdziały, które trzeba będzie użyć do wykonania zadań w terenie trudnodostępnym oraz sposób ich ugrupowania i wzmocnienia /zwłaszcza z punktu widzenia zapewnienia im samodzielności i swobody działań/.

Dokonując oceny terenu na kierunku natarcia pułku należy określić jego przydatność do organizowania obrony przez nieprzyjaciela a zwłaszcza liczbę i charakter ważnych pod względem taktycznym obiektów, których może bronić i możliwość prowadzenia ognia wielowarstwowego. Prawdopodobne miejsca ustawienia przez nieprzyjaciela min i rejony, w których możliwe są długotrwałe zastoje środków trujących, zawały, lawiny, obsunięcia skalne, osypiska oraz drogi obejścia tych przeszkód. Ponadto ustalić kierunki na których możliwe jest działanie czołgów, BWP /transporterów/, kierunki przesunięć pododdziałów artylerii a także dogodne kierunki do działań oddziałów obejścia.

Oceniając teren po stronie własnej należy określić dogodne kierunki do podejścia i rozwinięcia pododdziałów do natarcia, wybrać rejony rozmieszczenia poszczególnych elementów ugrupowa-

nia bojowego.

W decyzji dowódcy pułku oprócz zagadnień ujmowanych ogólnie określa: sposób i kolejność zdobywania przełęczy, tuneli i innych ważnych obiektów; zadania oddziałów obejścia i sposób ich współdziałania z pododdziałami nacierającymi od czoła, z taktycznym desantem powietrznym, z grupą desantowo-szturmową; przedsięwzięcia dotyczące zapewnienia pokonania trudnodostępnych rejonów, osłony skrzydeł i tyłów, orientacji i utrzymania kierunków działania. Szczególną uwagę powinien zwrócić na wybór kierunku głównego uderzenia i kierunki manewru oddziałów obejścia.

Rekonesans powinien być prowadzony z miejsc, z których jest dobry wgląd w teren i obroną nieprzyjaciela.

W czasie rekonesansu dowódca określa punkty oporu nieprzyjaciela na przednim skraju, które decydują o trwałości obrony, rozmieszczenie środków ogniowych, przeszkód naturalnych i sztucznych oraz sposób ich usunięcia lub pokonania, kierunki działania odwodów nieprzyjaciela. Własnym wojskom wskazać: drogi podejścia, rubieże rozwijania i sposób wykonania ataku, rejony rozmieszczenia artylerii, drugiego rzutu /odvodu/ oraz pododdziałów specjalnych, kierunki natarcia i zadania oddziałów obejścia.

Organizując współdziałanie dowódca pułku ustala: sposoby rozbicia ubezpieczeń nieprzyjaciela i osłony sił głównych w czasie rozwijania się do ataku; sposoby i kolejność ataku na poszczególnych kierunkach; sposoby wprowadzania i działania oddziałów obejścia oraz wspierania ich; sposoby łączenia wysiłków pododdziałów dla opanowania wzgórz, przełęczy, przejść i miejscowości. Ważne jest też dokładne ustalenie zadań artylerii i moździerzy oraz ustalenie sposobów udzielania wzajemnej pomocy podczas pokonywania przeszkód.

Współdziałanie organizuje się według zadań, czasu i rubieży,

podobnie jak w warunkach zwykłych. Jednak możliwości organizacji nie są jednakowe na różnych kierunkach. Na jednym z nich warunki obserwacji pozwalają uzgodnić działania wojsk na dużą głębokość, na drugim - tylko na czas ataku. Ogólnie, w górach większość zagadnień współdziałania ustala się na mapach i stołach plastycznych, a następnie udokładnia podczas walki.

Zabezpieczenie działań bojowych w górach organizuje się z zasady w ten sposób jak w warunkach zwykłych, uwzględniając specyficzne cechy wynikające z właściwości natarcia w terenie górzystym. Szczególną uwagę należy zwrócić na rozpoznanie, ubezpieczenie i zabezpieczenie inżynieryjne.

rozpoznać się w przedmiotowy sposób.

Przy wielowarstwowej strukturze obrony nieprzyjaciela obserwacja się jednocześnie na wszystkich wysokościach / w górze / angażując do tego różne środki ogniowe.

Bataliony niżejszego rzędu, wykorzystując skutki natarcia ogólnego w kierunku tego rodzaju obrotów / w górze / w kierunku przylegających do przelotu / w górze / wzgórz, w kierunku skrzydeł i tyłu, a następnie siły głównej w kierunku niżejszego po stokach wzgórz, wzduł / w górze / w kierunku innych dostępnych kierunkach. Usługowo łącząc / w górze / i obejmując / w kierunku / jego rozpręgi, osławiając przelot / w górze / a także wciągają się w głąb jego obrony. Atak wywiera się ogniem artylerii i uderzeniami lotnictwa na poszczególne punkty oporu, spodka przeciwpancerne i inne ważne cele w kierunku niżejszego.

Atak na trudno dostępnych kierunkach wykonuje się zwykle po uzyskaniu stanu osobowego pododdziałów piechoty. Członkowie podlegają w ugrupowaniu bojowym pododdziałów / w górze / atak

IV. PROWADZENIE NATARCIA PRZEZ PUŁK W GÓRACH.

Z uwagi na wcześniej przedstawione uwarunkowania natarcia pułków w górach w tej części wykładu przedstawione zostaną ogólne zasady jego prowadzenia. Jednocześnie treść tego zagadnienia stanowi teoretyczne przygotowanie do rozpoczynającego się w lutym 1987 r. obozu zimowego - ćwiczenia doskonalącego nr 105D, którego temat brzmi: "Natarcie pułku w górach w zimie".

Atak pododdziałów pułku jak w każdym innych warunkach poprzedzony będzie ogniowym przygotowaniem ataku. W związku z tym, że pułk w górach może nacierać na kierunkach to czas trwania OPA na każdym z kierunków może być różny i nie może rozpoczynać się w jednakowym czasie.

Przy wielowarstwowej strukturze obrony nieprzyjaciela obezwładnia się jednocześnie na wszystkich wysokościach /piętrach/ angażując do tego różne środki ogniowe.

Bataliony pierwszego rzutu, wykorzystując skutki porażenia ogniowego w pierwszej kolejności opanowują punkty oporu na przylegających do przełęczy /wąwozu/ wzgórzach, obchodząc je ze skrzydeł i tyłu, a następnie siłami głównymi gwałtownie atakują nieprzyjaciela po stokach wzgórz, wzdłuż dolin, dróg oraz na innych dostępnych kierunkach. Umiejętnie łącząc atak od czoła z obejściem /oskrzydleniem/ jego pozycji, opanowując przełęcz /wąwóz/ i śmiało włamują się w głąb jego obrony. Atak wspiera się ogniem artylerii i uderzeniami lotnictwa na poszczególne punkty oporu, środki przeciwpancerne i inne ważne cele w obronie nieprzyjaciela.

Atak na trudnodostępnych kierunkach wykonuje się zwykle po spieszeniu stanu osobowego pododdziałów piechoty. Czołgi nacierają w ugrupowaniu bojowym pododdziałów zmechanizowanych

lub za nimi. Bojowe wozy piechoty /transportery opancerzone/ działają za czołgami i ogniem niszczą nieprzyjaciela oddziałującego na atakujące pododdziały piechoty i czołgów.

W terenie górzysto-lesistym i w ciałninach terenowych stan osobowy pododdziałów zmechanizowanych może nacierać w ugrupowaniu pieszym bez łączności ogniowej z czołgami i BWP /transporterami opancerzonymi/. Czołgi w tym wypadku pod osłoną pododdziałów piechoty działających jako desant czołowy lub w ugrupowaniu pieszym, a BWP /transportery opancerzone/ z częścią stanu osobowego swoich pododdziałów przemieszczają się w ugrupowaniu przedbojowym na dostępnych kierunkach za nacierającymi pododdziałami piechoty. Po wyjściu w teren dostępny, czołgi i BWP szybko rozwijają się i ogniem wspierają natarcie spieszonych pododdziałów.

W sprzyjających warunkach pododdziały te zakładują się na czołgi, BWP i przechodzą do pościgu.

W toku natarcia, szczególnie podczas wejścia w doliny i płaskowzgórza pododdziały powinny być w stałej gotowości do odparcia kontrataków nieprzyjaciela.

Podczas natarcia nie należy dopuszczać do skupiania się wojsk i sprzętu przed przełęczami, tunelami, zaporami, wąwozami oraz w przełęczach, ciałninach i przejściach. Ponadto należy podjąć odpowiednie kroki dla skutecznego zabezpieczenia skrzydeł nacierających pododdziałów przed możliwymi uderzeniami wojsk nieprzyjaciela, a w tym również i jego lotnictwa.

Dominujące wzgórza, przełęcze górskie, tunele i inne obiekty, rozmieszczone w głębi obrony nieprzyjaciela, zdobywają pododdziały działające od czoła we współdziałaniu z oddziałami obejścia i grupami desantowo-szturmowymi jak również z taktycznym

desantem powietrznym lub tylko działające samodzielnie oddziały obejścia i taktyczny desant powietrzny /grupy desantowo-szturmowe/ .

Oddziały obejścia, wykorzystując skryte podejścia i luki w ugrupowaniu bojowym nieprzyjaciela, śmiało przenikają w głąb jego obrony, opanowują wzgórza przylegające do przełęczy górskiej, tunelu lub przejścia, a następnie ogniem na skrzydła i tyły przy wsparciu śmigłowców bojowych, grup desantowo-szturmowych i we współdziałaniu z taktycznym desantem powietrznym lub samodzielnie niszczą broniącego się nieprzyjaciela i atakiem z zajętych wzgórz opanowują przełęcz inne wzgórza lub przejścia.

Drugi rzut pułku przemieszcza się w sposób rozśrodkowany skokami pododdziałów na kierunku głównego uderzenia, blisko pierwszego rzutu, a odwód ogólnowojskowy w odległości zapewniającej wykonanie manewru na zagrożony kierunek.

Batalion czołgów drugiego rzutu /odwodu ogólnowojskowego/ zwykle wprowadza się do walki po wyjściu batalionów pierwszego rzutu w teren dostępny do działania czołgów.

Do cech szczególnych natarcia w trudnodostępnych rejonach górskich należy także zaliczyć, to, że stan osobowy wyposaża się w sprzęt specjalny /np. narty, liny, specjalne obuwie/, odzież ciepłą, środki do ogrzewania, okulary przeciwsłoneczne itp. Z kolei pojazdy wyposaża się w środki zwiększające zdolność pokonywania przeszkód terenowych i dodatkowego hamowania, a w konieczności również w zimowe rodzaje paliwa, smary i płyn o niskiej temperaturze zamarzania.

ZAKOŃCZENIE

Biorąc pod uwagę, że działania na przyszłym polu walki będą prowadzone w różnych warunkach, nieuniknione będą również działania w warunkach szczególnych, stąd istnieje konieczność studiowania, pogłębiania oraz osiągnięcia niezbędnych umiejętności w organizacji i prowadzeniu natarcia w wyżej wymienionym zakresie.

Problematyka szkolenia i działania wojsk w warunkach szczególnych znajduje odbicie w corocznych rozkazach szkoleniowych MON. W czasie studiów na I roku w ASG WP problematyka ta jest realizowana w ćwiczeniach głównych doskonalących i w ćwiczeniu szkieletowym. Szczególnie podczas obozu zimowego /w górach/ i w ćwiczeniu natarcie na miasto.

Problemy związane z natarciem w warunkach szczególnych są szeroko opisane w bogatej literaturze w postaci wspomnień z okresu II wojny światowej, jak np. w wspomnianej książce A.Greczki "Przez Karpaty".

WYKAZ LITERATURY DO SAMODZIELNEGO STUDIOWANIA.

1. Regulamin Walki Wojsk Lądowych Sił Zbrojnych PRL. Część I /dywizja, pułk/ s. 161 - 217 nr bibl. Pf 21910.
2. Podręcznik "Działania bojowe w warunkach szczególnych" - Szt.Gen. 324/66. Nr bibl. 010386.
3. Podręcznik "Działania bojowe pułku /pz, pcz/ - nr bibl. 01010.
4. Aneks do podręcznika "Działania bojowe pułku /pz, pcz/ - nr bibl. 01569.
5. Skrypt "Charakterystyczne właściwości działań bojowych oddziałów i pododdziałów w górach niskich i średniowysokich" - nr bibl. 014156.
6. Wykład "Natarcie pułku w warunkach szczególnych" - nr bibl.
7. K.Nożko "Zagadnienia współczesnej sztuki wojennej" wyd. MON 1973, s. 253 - 260.
8. C. Clausewitz "O wojnie" rozdział XIII i XIV s. 72 - 78.
9. Myśl Wojskowa 4/1980 i 1/1985.

WYKAZ MATERIAŁÓW, KTÓRE MOGĄ BYĆ WYKORZYSTANE W CZASIE WYKŁADU

A. SCHEMATY

1. Ugrupowanie i głębokość zadań pz podczas natarcia w górach.
2. Ugrupowanie i głębokość zadań pz w natarciu w terenie lesisto-jeziornym.
3. Ugrupowanie i głębokość zadań pz w natarciu wzdłuż wybrzeża morskiego.

B. PRZEŻROCZA

1. Natarcie dywizji wzdłuż wybrzeża morskiego we współdziałaniu z marynarką wojenną.
2. Ugrupowanie i głębokość zadań pułku w natarciu w terenie górzystym.
3. Ugrupowanie i głębokość zadań pułku w natarciu w terenie lesisto-jeziornym.

C. MATERIAŁY NA MONITOR

1. Wykaz literatury do przestudiowania przez słuchaczy.
2. Cechy charakterystyczne ugrupowania pułku.
3. Szerokość pasa natarcia pułku.
4. Treść i głębokość zadań pułku.
5. Warunki szczególne.

Wykonano w 5 egz.

Egz.nr 1 - 5 - Bibl.Gł.OZS

Wyk. mjr Korzeniowski tel.14-614
Druk M.L.

Dnia 1986.07.29

Nr ks masz Pf 53/KTO

